

متن پرسش

با سلام خدمت استاد عزیز: من کتاب معاد شما را داشتم می‌خواندم چند تا سوال برام پیش آمده است. اول اینکه: در صفحه ۶۴ از زبان امام علی (ع) نقل شده که در برزخ به تبع عالم دنیا صبح و شب و ... وجود دارد. چطور میتوان این مسئله را قبول کرد با توجه به اینکه در آن عالم زمان و مکان معنا ندارد؟ دوم اینکه: در جایی در روایتی از امام رضا (ع) فرمودید که بهشت و جهنم همین الان وجود دارد پس چطور میتوان قبول کرد که انسان در برزخ باید منتظر قیامت باشد و اینکه روز قیامت هنوز واقع نشده است. در صفحات ۶۲-۶۴ به این مسئله اشاره کردید که انسان باید در قیامت منتظر قیامت باشد. عنوان کتاب معاد بازگشت به جدی ترین زندگی می‌باشد در حالیکه ما در عالم معاد تا حالا نبوده ایم که به آن بازگردیم؟ سپاس فراوان

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: ۱- در برزخ هنوز از جهتی نظر به دنیا داریم، شب و روز دنیا را می‌فهمیم و آیهی «النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَ يَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ» یعنی «عذاب آنها آتش است که هر صبح و شام بر آن عرضه می‌شوند؛ و روزی که قیامت برپا شود(می‌فرماید): آل فرعون را در سخت‌ترین عذابها وارد کنید» همین را متذکر می‌شود. ۲- آری درست است که قیامت همین حالا است ولی اهل برزخ هنوز آمادگی حضور در قیامت را که از نظر وجودی در مرتبه‌ی بالاتری است پیدا نکرده‌اند. ۳- از آن جهت که طبق آیه‌ی قرآن داریم «انا لله و انا اليه راجعون» بحث معاد یا بازگشت مطرح است چون می‌فرماید شما باز به حضرت حق رجوع می‌کنید. موفق باشید